

Informatienota voor de raad

Datum 30 mei 2023

Onderwerp	Pre-advies Motie M-35 Herdenkingsmonument Ketí Koti / Deskadena
Versienummer	V1.0

Portefeuillehouder P.H. Snijders, D.S. de Jong, H.M.M. Schuttenbeld

Informant Wim Heersink, Liselotte Bredie, Anouk Ganseij, Tom Duteweert, Michiel van der Kaaij

Afdeling Ruimte en Economie

Telefoon 038 498 2419

Email t.duteweert@zwolle.nl

Bijlagen 1. M-35 GL – Herdenkingsmonument Ketí Koti Deskadena

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

Het pre-advies van het college met betrekking tot de motie M-35 en de voorgestelde opties tot het realiseren van een herdenkingsmonument Ketí Koti/ Deskadená.

Datum 30 mei 2023

[Toelichting op het voorstel](#)

Inleiding

Op 11 november 2022 is de motie M-35 GL-Herdenkingsmonument Ketí Koti / Deskadená aangehouden om het college in de gelegenheid te stellen u een pre-advies voor te leggen.

In de motie wordt het college opgeroepen:

- De intentie uit te spreken om een Ketí Koti herdenkingsmonument te realiseren
- Te onderzoeken hoe de kosten voor realisatie gedekt kunnen worden, waarbij ook (provinciale en landelijke) subsidiemogelijkheden betrokken kunnen worden
- De te nemen stappen samen te zetten met betrokken partijen uit de stad zoals Stichting Comité 30 juni-01 juli Zwolle en de Zwolse Alliantie- en de regio.
- Samen met deze betrokken partijen een geschikte locatie voor het herdenkingsmonument in de stad te vinden.
- In Zwolle en/of regionaal wonende kunstenaars die nakomelingen zijn van tot slaaf gemaakte mensen en andere Zwolse kunstenaars te betrekken om mogelijke ontwerpen voor dit monument te creëren
- De Zwolse inwoners mee te laten beslissen in het uiteindelijke ontwerp
- De raad te blijven informeren over het plan inclusief financiën. Met deze memo willen we de richtlijnen voor de uitvoering van de motie voorleggen.

Met deze informatienota wordt u geïnformeerd over het pre-advies van het college met daarin de mogelijkheden voor eventuele uitwerking van deze motie.

Kernboodschap

De raad te informeren over de kosten, tijdsduur en verschillende opties voor een mogelijke uitvoering van de motie herdenkingsmonument Ketí Koti/Deskadena

Toelichting

Wanneer er gekozen wordt om een monument te realiseren, dan moet dit betekenisvol zijn en gedragen worden. Dat betekent dat de stad moet weten waar het monument specifiek symbool voor staat (i.p.v. alleen herdenking afschaffing slavernij in het algemeen). Een monument en het proces tot realisatie moet gevuld worden met lokale of provinciale verhalen en kennis. Het gaat daarbij om de trans-Atlantische slavernij en de slavernij binnen het Indische Oceaangebied. Het onderzoek vanuit de Overijsselaacademie over het slavernijverleden van de provincie Overijssel draagt hieraan bij (gereed eind juni 2023). Het creëren van draagvlak, waar dat er nog niet is, kost veel tijd.

Van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024 wordt in heel Nederland extra aandacht hieraan besteed tijdens het Herdenkingsjaar Slavernijverleden. Ook daarna zal er aandacht moeten zijn voor het thema. Het proces om tot een monument te komen vraagt namelijk veel tijd, dit kan wel 1,5 tot 2 jaar duren. Daardoor zal de mogelijke realisatie van een monument vrijwel zeker pas na het herdenkingsjaar zijn.

De kosten van een monument zijn van verschillende factoren afhankelijk, zoals het materiaal van de uitvoering, de grootte en de kunstenaar. We houden rekening met Fair Practice Code en de gebruikelijk kunstenaarshonoraria. Naast het monument zelf komen er ook kosten kijken voor onderhoud, opening, betrekken van inwoners, en begeleiding van het maakproces.

Betrekken van inwoners en creëren draagvlak

Datum 30 mei 2023

Wanneer er gekozen wordt voor een monument, dan kunnen we de stad op twee manieren betrekken. Beide opties dragen bij aan het draagvlak voor een monument. Ten eerste het proces om tot een kunstenaar te komen en ten tweede een breed cultureel-educatief programma voor de lange termijn in samenwerking met culturele instellingen en verscheidene (lopende) projecten in de stad. Hoe breed en langdurig dat programma moet zijn, is afhankelijk van voor wat voor soort monument er gekozen zou worden.

Proces om een kunstenaar te selecteren:

- Samen met vertegenwoordigers van de doelgroep een selectiecommissie opzetten en een selectieprocedure vaststellen.
- Vanuit de gemeenschap van de nakomelingen van slaafgemaakte mensen is nadrukkelijk aangegeven een monument/kunstwerk te laten maken door een kunstenaar met een link met het thema. Het voorstel is om een kunstenaar te selecteren door te werken van een longlist naar een shortlist van mogelijke kunstenaars. De namen van mogelijke kunstenaars worden aangedragen door de selectiecommissie.
- Een selectie van ideeën van een aantal kunstenaars van de shortlist wordt voorgelegd aan de inwoners van Zwolle. Zij kunnen hun voorkeur kenbaar maken, bijvoorbeeld via de website. We gaan meerdere opties verkennen om inwoners bij het proces te betrekken, waarbij we kijken naar succesvolle processen in vergelijkbare gevallen elders.
- De gekozen kunstenaar werkt een idee uit tot een voorlopig ontwerp.

Een projectgroep bestaande uit ambtenaren en inwonersvertegenwoordigers zorgt voor de werving van subsidies, sponsoring e.d. en begeleidt de locatiekeuze, vergunningen, technische realisatie van het kunstwerk, e.d. Voor eventuele lobbyactiviteiten kunnen wij een beroep doen op de betrokken leden van de doelgroep.

Cultureel-educatief aanbod

In het herdenkingsjaar vindt een aantal activiteiten plaats die bijdragen aan het draagvlak voor een monument en aandacht geven aan het slavernijverleden. Gezien de tijd die het gemiddeld kost om tot een fysiek monument te komen, is het belangrijk dat dit aanbod verder gaat dan enkel het herdenkingsjaar. Vanuit het Rijk is er subsidie beschikbaar voor activiteiten rondom het slavernijverleden, via het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Mondriaan Fonds. Dit betreft alleen subsidie voor activiteiten, subsidiëring voor het fysieke monument is niet mogelijk.

Op verschillende plekken in de stad worden activiteiten opgetuigd die bijdragen aan de bewustzijn en het draagvlak van een monument. Deze worden o.a. gefinancierd vanuit de genoemde fondsen. Hierbij zijn organisaties als de Overijsselacademie, ANNO, het Academiehuis en Comité 30 juni/1 juli betrokken. De activiteiten betreffen muziek, lezingen, workshops, wandelingen etc.

Samen met deze partijen willen we komen tot een gezamenlijk overzicht en aanbod van al deze verschillende particuliere initiatieven. Daarnaast kan er ingezet worden op de volgende activiteiten.

- Begin 2023 is Comité 30 juni/1 juli gestart met het project Wereldcafé, dialoogsessies die gaan over het slavernijverleden, culturele verschillen, racisme en andere thema's die hieraan gelinkt kunnen zijn. Dit project wordt uitgevoerd i.s.m. de Alliantie tegen discriminatie en racisme. Krijgt subsidie vanuit het budget Diversiteit en Inclusie.
- Rond 30 juni/1 juli een terugkerend cultureel-educatieve activiteit optuigen dat elk jaar kan plaatsvinden, zodat er ook na het herdenkingsjaar aandacht is voor het slavernijverleden.
- We betrekken de Zwolse jeugd bij het onderwerp, bijvoorbeeld via de Jongerenraad of via Ambassadeurs.

Datum 30 mei 2023

- We betrekken onderwijs door hen te stimuleren extra aandacht te besteden aan het slavernijverleden.

Verschillende opties voor een monument

De keuze van een monument is niet van wezenlijke invloed op het bovenstaande programma. Wij beschrijven twee opties voor u: een Zwols monument en een Provinciaal monument.

Optie 1: Zwols monument	
Vergelijkbaar met:	Het Indië- en Nieuw-Guineamonument. Kunstenaar: Catharina Ramaekers Locatie: Park Eekhout Kosten: ± €27.000 in 2002 = ± €44.000 in 2023 (gecorrigeerd voor inflatie) ----- Het slavernij monument Tilburg. Kosten: €80.000
Kosten:	€50.000 - €100.000. Deze kosten zijn een schatting op basis van vergelijkbare monumenten in Zwolle en monumenten die gerelateerd zijn aan het thema in het land. Binnen het budget moeten de volgende zaken gerealiseerd worden: - kosten fysieke realisatie monument: materiaal, plaatsen, kosten kunstenaar etc. - begeleiding van het proces - communicatie - openingsceremonie - onderhoud In Rotterdam was 25% van het budget nodig voor de begeleiding, communicatie, de openingsceremonie en de communicatie. Het cultureel-educatieve programma wordt grotendeels

Datum

30 mei 2023

	gesubsidieerd vanuit landelijke subsidiestromen die zijn opgericht in kader van het Herdenkingsjaar. Na afloop van het herdenkingsjaar kan er deels vanuit het budget Diversiteit & Inclusie activiteiten worden bekostigd die de aandacht voor het onderwerp vasthouden.
Beschrijving:	In deze optie gaat het om een Zwols monument dat we vullen met verhalen en kennis van het Zwolse slavernijverleden. Op die manier creëren we draagvlak voor het monument en herdenken we het slavernijverleden van de stad en haar inwoners.
Overwegingen:	• De exacte rol van Zwolle in het slavernij verleden wordt na publicatie van het onderzoek van de Overijssel Academie verder geduid. • Een kleiner monument zal niet binnen het herdenkingsjaar af zijn. • Er is ruimte voor een participatief proces m.b.t. de totstandkoming van het monument. Zoals voorleggen van bepaalde keuzes aan inwoners of inwonerbetrokkenheid organiseren bij het ontwerp. • De locatie van een mogelijke monument moet nog onderzocht worden. Er moet rekening gehouden worden met de gestelde randvoorwaarden, opgesteld in samenspraak met organisaties in de stad die een link hebben met het thema. • Er is meer nodig dan enkel een monument om de thematiek levend te houden. • De communicatie campagne zal intensiever moeten zijn dan normaal. • Gezien de verwachte benodigde capaciteits inzet en het domeinstijgende karakter van het onderwerp is het verstandig om een externe en neutrale adviseur in te huren.

Optie 2: Provinciaal monument	
Vergelijkbaar met:	De Glazen Engel Kosten: €200.000 (prijspeil 2014)

Datum

30 mei 2023

	Kunstenaar: Herman Lamers Slavernijmonument Rotterdam Kosten beeld, uitvoering & plaatsing: €265.000 Kosten begeleiding, onderhoud, opening, communicatie etc: +€90.000 Kosten totaal: €355.000 Zie: Slavernijmonument - Keti Koti Rotterdam voor een afbeelding van het slavernijmonument. Dit kan niet in deze informatienota gedeeld worden i.v.m. auteursrechten
Kosten:	€150.000 - €200.000 In geval van een provinciaal monument kunnen de kosten meer worden i.v.m. betrokkenheid en wensen van meerdere partijen en groter bereik. Dan kunnen de kosten richting €200.000 - €300.000 gaan. Zie voor verdere informatie de uitwerking van de kosten bij de optie "lokaal".
Beschrijving:	Bij deze optie gaat het om een provinciaal monument of een groter Zwols monument. Een provinciaal monument heeft de voorkeur bij keuze voor een groter monument. Dat sluit ook aan op het onderzoek, dat immers niet alleen over Zwolle gaat. Die schaalvergroting betekent dat niet alleen Zwolse partijen en Zwolse inwoners betrokken moeten worden, maar er uit geheel Overijssel betrokkenheid moet zijn. De begeleiding en coördinatie komt dan bij de provincie te liggen.
Overwegingen	• Er is op dit moment geen plan of budget voor een monument vanuit de provincie. Binnen Overijssel lijken alleen Deventer, Kampen en Zwolle bezig te zijn met een monument • De provincie is wel bezig met een verkenning naar hoe een aantal gemeenten met het slavernijverleden bezig zijn.

Datum

30 mei 2023

	• Zwolle is als provinciehoofdstad de uitgelezen plek om een provinciaal monument op te zetten • Hoe groter het monument hoe meer extra kosten er bij komen kijken • Het betrekken van inwoners geldt bij de optie voor een provinciaal monument voor heel Overijssel. • Voor beide scenario's adviseren we de inzet van een externe begeleider met kunstexpertise i.v.m. de druk op de capaciteit. De locatie van een mogelijke monument moet nog onderzocht worden. Er moet rekening gehouden worden met de gestelde randvoorwaarden, opgesteld in samenspraak met organisaties in Overijssel die zich met het slavernij/koloniale verleden van de provincie.
--	---

Financiën:

Op dit moment is duidelijk dat de kosten voor een monument niet te dekken is uit bestaande budgetten bij cultuur of maatschappelijke ontwikkeling. De mogelijkheden voor externe subsidiemogelijkheden vanuit bijvoorbeeld Provincie lijken beperkt. Er zal budget aangevraagd moeten worden bij de begroting 2024.

Vervolg:

Uw raad besluit aan de hand van deze informatienota of u de motie opnieuw wil indienen. Mocht deze worden aangenomen dan zal het college een voorstel ter integrale afweging aan u voorleggen bij de Begroting 2024. Dit voorstel betreft de financiering en realisatie van het monument, een mogelijke opdracht aan een externe begeleider en het programma van educatie en participatie.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer

Datum

30 mei 2023